

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KỸ THUẬT CÔNG NGHIỆP**

LUẬN VĂN THẠC SỸ KỸ THUẬT

NGÀNH: THIẾT BỊ, MẠNG VÀ NHÀ MÁY ĐIỆN

**ĐIỀU KHIỂN THIẾT BỊ BÙ TĨNH (SVC) VÀ ỨNG DỤNG
TRONG VIỆC NÂNG CAO CHO ỔN ĐỊNH CHẤT LƯỢNG
ĐIỆN NĂNG CỦA HỆ THỐNG ĐIỆN**

Học viên: Nguyễn Thế Vĩnh

Người HD Khoa học: T.S Nguyễn Thanh Liêm

THÁI NGUYÊN 2007

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan bản thuyết minh luận văn này do tôi thực hiện. Các số liệu sử dụng trong thuyết minh, kết quả phân tích và tính toán được tìm hiểu qua các tài liệu.

MUC LỤC

Danh mục ký hiệu và chữ viết tắt	6
Danh mục các bảng biểu	7
Danh mục các hình vẽ, đồ thị.....	9
Lời nói đầu	11
Chương 1: Thiết bị điều khiển công suất trong hệ thống điện	13
1.1. Hệ thống điện hợp nhất và những yêu cầu điều chỉnh nhanh công suất trong các điều kiện làm việc bình thường và sự cố	13
1.1.1. Đặc điểm	13
1.1.2. Các biện pháp áp dụng trong công nghệ truyền tải điện của hệ thống điện hợp nhất.....	14
1.1.3. Bù công suất phản kháng	14
1.1.4. Bù dọc và bù ngang trong đường dây siêu cao áp	16
1.1.4.1. Bù dọc	16
1.1.4.2. Bù ngang	18
1.1.4.3. Nhận xét	20
1.2. Một số thiết bị điều khiển công suất phản kháng trong hệ thống điện	20
1.2.1. Thiết bị bù tĩnh điều khiển bằng thyristor (SVC - Static Var Compensator)	20
1.2.2. Thiết bị bù dọc điều khiển bằng thyristor (TCSC - Thyristor Controlled Series Capacitor)	22
1.2.3. Thiết bị bù tĩnh (STATCOM - Static Synchronous Compensator)	23
1.2.4. Thiết bị điều khiển dòng công suất (UPFC - Unified Power Flow Controller).....	24
1.2.5. Thiết bị điều khiển góc pha bằng thyristor	

(TCPAR - Thyristor Controlled Phase Angle Regulator).....	26
1.2.6. Nhận xét	27
Kết luận	27
Chương 2: Ứng dụng của thiết bị bù SVC trong việc nâng cao ổn định	
hệ thống điện.....	29
2.1. Khả năng ứng dụng của SVC trong hệ thống điện	29
2.1.1. Đặt vấn đề	29
2.1.2. Một số ứng dụng của SVC	30
2.1.2.1. Điều chỉnh điện áp và trào lưu công suất.....	30
2.1.2.2. Giới hạn thời gian và cường độ quá áp khi xảy ra sự cố	32
2.1.2.3. Ôn hòa dao động công suất hữu công	33
2.1.2.4. Giảm cường độ dòng điện vô công	33
2.1.2.5. Tăng khả năng tải của đường dây	33
2.1.2.6. Cân bằng các phụ tải không đối xứng.....	36
2.1.2.7. Cải thiện ổn định sau sự cố	36
2.2. Thiết bị bù ngang có điều khiển SVC	37
2.2.1. Cấu tạo từng phần tử của SVC.....	37
2.2.1.1. Nguyên lý hoạt động của bộ thyristor mắc song song ngược	37
2.2.1.2. Kháng điều chỉnh bằng thyristor TCR (thyristor controlled reactor)	40
2.2.1.3. Tự đóng mở bằng thyristor TSC (thyristor switch capacitor)	49
2.2.1.4. Kháng đóng mở bằng thyristor TSR (thyristor switch reactor)	49
2.2.1.5. Hệ thống điều khiển các van trong SVC.....	50
2.2.2. Các đặc tính của SVC.....	51
2.2.2.1. Đặc tính điều chỉnh của SVC.....	51

2.2.2.2. Đặc tính làm việc của SVC	52
2.3. Mô hình SVC trong tính toán chế độ xác lập của hệ thống điện	53
2.3.1. Mô hình hóa SVC như một điện kháng có trị số thay đổi	53
2.3.2. Mô hình SVC theo tổ hợp nguồn và phụ tải phản kháng.....	55
Kết luận	58
Chương 3: Bộ điều khiển bù công suất phản kháng SVC.....	59
3.1. Sơ đồ SVC ứng dụng điều khiển bù công suất phản kháng.....	59
3.1.1. Chức năng hệ điều khiển.....	60
3.1.2. Nguyên tắc điều khiển.....	60
3.1.3. Các khâu trong hệ thống điều khiển các van của SVC	61
3.1.3.1. Khâu tạo xung đồng bộ cho bộ VĐK.....	61
3.1.3.2. Khâu phản hồi	62
3.1.3.3. Khâu khuếch đại xung.....	63
3.1.3.4. Khâu điều khiển tạo xung sử dụng VĐK pic 16f877.....	64
3.1.4. Thuật toán PID dùng cho bộ vi điều khiển PIC16f877.....	69
3.1.4.1. Bộ điều khiển PID dưới dạng tương tự.....	69
3.1.4.2. Bộ điều khiển PID dưới dạng số	70
3.1.4.3. Thuật toán điều khiển PID nâng cao	70
3.1.5. Sơ đồ nguyên lý hệ điều khiển góc mở các van của SVC	71
3.2. Phần mềm ISIS mô phỏng hệ thống điều khiển SVC.....	71
3.3. Mô phỏng hệ điều khiển van thyristor hoặc triac của bộ TCR	72
3.3.1. Mô phỏng các phần tử của hệ điều khiển.....	72
3.3.1.1. Bộ đo giá trị dòng điện và điện áp	72
3.3.1.2. Khâu lấy tín hiệu phản hồi	72
3.3.1.3. Khâu tạo xung đồng bộ	73

3.3.1.4. Khâu khuếch đại xung.....	74
3.3.1.5. Khâu điều khiển xung	75
3.3.2. Các phần tử khác trong mô phỏng	76
3.3.2.1. Nguồn điện.....	76
3.3.2.2. Bộ kháng có điều khiển TCR.....	77
Kết luận	78
Chương 4: ứng dụng phần mềm ISIS mô phỏng thiết bị bù SVC có điều khiển ..	79
4.1. Sơ đồ mô phỏng thiết bị bù công suất phản kháng SVC có điều khiển.....	79
4.2. Kết quả mô phỏng	79
4.2.1. Đồ thị điều khiển xung theo chế độ điện áp thay đổi.....	80
4.2.2. Đặc tính dòng qua thyristor điện khi điều khiển điện áp tại nút	83
4.3. Đặc tính hệ thống điều khiển các van SVC	89
Kết luận	92
Kết luận chung và hướng phát triển	93
Tài liệu tham khảo.....	
Phụ lục 1	
Phụ lục 2	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	Chữ viết tắt	Ý nghĩa	Chú thích
1	HTĐ	Hệ thống điện	
2	SVC	Static Var Compensator	
3	TCSC	Thyristor Controlled Series Capacitor	
4	STATCOM	Static Synchronous Compensator	
5	UPFC	Unified Power Flow Controller	
6	TCPAR	Thyristor Controlled Phase Angle Regulator	
7	FACTS	Flexible Alternating Current Transmission Systems	
8	ISIS	Proteus 6 Professional	Phần mềm mô phỏng mạch điện-điện tử
9	PCB	Printed Circuit Board	
10	VĐK	Bộ vi điều khiển	
11	SS-TX	Khâu so sánh và tạo xung	

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1-1: So sánh chức năng của các thiết bị bù có điều khiển	27
Bảng 2-1: Giá trị của I_3 khi thay đổi góc điều khiển α	47
Bảng 3-1: Các phần tử sử dụng trong bộ đo	72
Bảng 3-2: Các phần tử sử dụng trong bộ phản hồi	73
Bảng 3-3: Các phần tử sử dụng trong bộ tạo xung đồng bộ	74
Bảng 3-4: Các phần tử sử dụng trong bộ khuếch đại xung	75
Bảng 3-5: Các dạng nguồn được ISIS mô phỏng	77
Bảng 3-6: Các phần tử tạo thành bộ TCR	78
Bảng 4-1: Tổng hợp thời gian làm ổn định điện áp tại nút trường hợp 1	90
Bảng 4-2: Tổng hợp thời gian làm ổn định điện áp tại nút trường hợp 2	92

DANH MỤC CÁC HÌNH, ĐỒ THỊ

Hình 1.1: Hiệu quả của bù dọc trên đường dây siêu cao áp.....	17
Hình 1.2: Cấu tạo và nguyên lý làm việc của SVC.....	21
Hình 1.3: Cấu tạo và nguyên lý hoạt động của TCSC	22
Hình 1.4: Cấu tạo và nguyên lý hoạt động của STATCOM.....	23
Hình 1.5: Nguyên lý cấu tạo của UPFC.....	24
Hình 1.6: Nguyên lý cấu tạo của TCPAR.....	26
Hình 2.1: Điều chỉnh điện áp tại nút phụ tải bằng SVC.....	31
Hình 2.2: Sự thay đổi điện áp tại thanh cái phụ tải khi có và không có SVC.....	32
Hình 2.3: Quan hệ thời gian và điện áp quá áp.....	32
Hình 2.4: Đặc tính công suất truyền tải của hệ thống khi có và không có SVC.....	35
Hình 2.5: Đặc tính công suất khi có và không có SVC	37
Hình 2.6: Sơ đồ nguyên lý bộ thyristor.....	38
Hình 2.7: Đồ thị dòng điện tải.....	38
Hình 2.8: Nguyên lý cấu tạo và hoạt động của TCR	40
Hình 2.9: Đặc tính điều chỉnh liên tục của TCR.....	41
Hình 2.10: Ảnh hưởng của góc cắt đến dòng điện qua TCR	41
Hình 2.11: Dạng sóng của tín hiệu dòng điện qua TCR	42
Hình 2.12: Đặc tính điều chỉnh dòng điện TCR theo góc cắt.....	46
Hình 2.13: Các sóng hài bậc cao trong phần tử TCR	46
Hình 2.14: Sơ đồ và nguyên lý hoạt động của TSC.....	49
Hình 2.15: Nguyên lý cấu tạo và hoạt động của TSR.....	50
Hình 2.16: Hệ điều khiển các van của SVC.....	51
Hình 2.17: Đặc tính U-I của SVC	51
Hình 2.18: Đặc tính làm việc của SVC điều chỉnh theo điện áp	52

Hình 2.19: Đặc tính làm việc của nguồn công suất phản.....	55
Hình 2.20: Đặc tính của phụ tải công suất phản kháng qua máy biến áp điều áp dưới tải	55
Hình 2.21: Đặc tính làm việc của SVC	56
Hình 2.22: Phối hợp đặc tính của một nguồn và hai phụ tải phản kháng	57
Hình 3.1: Sơ đồ khối của hệ điều khiển các van SVC	59
Hình 3.2: Nguyên tắc điều khiển thẳng đứng	61
Hình 3.3: Sơ đồ nguyên lý của khâu tạo xung đồng bộ	62
Hình 3.4: Sơ đồ nguyên lý của khâu phản hồi	63
Hình 3.5: Sơ đồ nguyên lý của khâu khuếch đại xung.....	64
Hình 3.6: Sơ đồ cấu trúc của PIC 16f877	66
Hình 3.7: Sơ đồ mô phỏng bộ phản hồi	73
Hình 3.8: Đồ thị tín hiệu ra của bộ phản hồi.....	73
Hình 3.9: Sơ đồ mô phỏng bộ tạo xung đồng bộ	74
Hình 3.10: Đồ thị tín hiệu ra của bộ tạo xung đồng bộ.....	74
Hình 3.11: Sơ đồ mô phỏng bộ khuếch đại xung.....	75
Hình 3.12: Đồ thị tín hiệu ra của bộ khuếch đại xung	75
Hình 3.13: Sơ đồ mô phỏng bộ điều khiển xung	76
Hình 3.14: Đồ thị tín hiệu ra của bộ điều khiển xung.....	76
Hình 3.15: Cửa sổ thay đổi dạng nguồn.....	77
Hình 3.16: Sơ đồ mô phỏng bộ TCR	78
Hình 4.1: Sơ đồ mô phỏng tổng thể hệ điều khiển các van của TCR	79
Hình 4.2: Xung điều khiển ra với góc mở 10^0	80
Hình 4.3: Xung điều khiển ra với góc mở 30^0	80
Hình 4.4: Xung điều khiển ra với góc mở 45^0	81
Hình 4.5: Xung điều khiển ra với góc mở 90^0	81